

УДК 316.334.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-9147.2024.103.2>

В. В. ГЛАДКИХ

кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціології та політичних наук
факультету міжнародних відносин
Національний авіаційний університет

ТРИКСТЕРИ ТА ТРИКСТЕРІАДИ В ПОЛІТИЦІ. ЧАСТИНА 3. ДОНАЛЬД ТРАМП І ТРАМПІЗМ: МИФОЛОГІЧНО-ПОЛІТИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

В статті розв'язано наукову проблему, сутність якої полягає в дослідженні символічно-поведінкових ознак репрезентації архетипу Локі-Трікстера в публічних комунікаціях Дональда Трампа. Розв'язання проблеми дозволило розкрити особливості архетипу Локі-Трікстера та трікстеріади як сценарію поведінки Дональда Трампа.

В результаті проведеного дослідження зроблено висновок про те, що аналіз Трампа і трампізму у контексті тіньових культурних течій американського соціального та політичного досвіду дозволяє пояснити їх привабливість як виявів расизму, мізогнії та політичного популізму. Наголошено на тому, що здобуття Трампом відповідної частини електорату та інформаційного простору в американському житті, особливо у наш час дезінформації та штучності, є цілком закономірним. Відзначено, що Трамп в архетипі Локі завойовує послідовників, набирає впливовість і здобуває свою електоральну нішу, а подібності між Гітлером і Трампом, які можна зустріти в окремих публіцистичних та науково-популярних джерелах, містять більше відмінностей, аніж подібностей.

Констатовано, що попри обіцянки Трампа відновити колишню велич Америки через «расову чистоту» і призначення ним цапом-відбувайлом зловтішиної і зрадницької меншості, між двома архетиповими персоналіфікаціями слід зважати на більші та істотніші відмінності. Відзначено і наголошено, що подібності двох політиків полягають в їхній незаперечній психічній владі, якою вони володіють як щодо прихильників, так і щодо опонентів через свій архетиповий медіумізм та відповідну символіку поведінки.

Ключові слова: архетип, символ, образ, трікстер, Локі, трікстеріада, трампізм.

Постановка проблеми. Поставлена в статті проблема пов'язана з дослідженням символічно-поведінкових ознак репрезентації архетипу Локі-Трікстера в публічних комунікаціях Дональда Трампа. В попередніх публікаціях автором здійснено аналіз архетипу Трікстера як образу колективного безсвідомого, який представляє руйнівника ієрархій і повстання нижчих класів проти істеблїшменту. В цій частині

статті продовжено аналіз політичної трікстеріади як специфічного сценарію політичної поведінки Трампа та запропоновано відповідні узагальнення.

Метою статті є аналіз особливостей архетипу Локі-Трікстера та особливостей трікстеріади як сценарію поведінки Дональда Трампа.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки автором вже здійснено огляд літературних джерел із представленої в статті тематики в другій частині цієї статті [1, с. 30–40], то повторний аналіз тих самих джерел тут може вважатися недоцільним. Їх можна переглянути у попередній публікації [2–15].

Виклад основного матеріалу. В попередніх статтях вже йшлося про паралелізм між політичною поведінкою Трампа та персонажем скандинавської міфології Локі. Сутність Трікстера в символічно-поведінкових ознаках Локі виявляється у глузуванні над вадами та слабкостями інших богів і вихвалюванні грандіозністю власних непристойних вчинків щодо них. Локі знущається над богинею Фрігг, погрожуючи їй вічним неповерненням Бальдра (*вбитого ним сина Фрігги – В. Г.*) В промові Локі переважає модальність зловтішної іронії та позірної самокритики, а для посилення впливовості він часто послуговується подвійними запереченнями як риторичними фігурами. Він доводить до люті зібрання асів (*скандинавських демонів – В. Г.*), які, у відповідь на його образи, починають звинувачувати його у відвертій зухвалій брехні. Так, богиня Фрейя стигматизує Локі як божевільного брехуна, погрожуючи йому колективною помстою від розгніваних богів і натякаючи на «бїду» та навернення в «похмурий настрій» опісля акту реституції божої честі. Хеймдал (один з асів, охоронець богів та світового дерева Ігдрасіль) приписує Локі божевільля від вживання пива, наголошуючи на його зухвалості, відсутності поваги та глузуванні [4, с. 79–80].

Лайливість та навіженість асів скандинавського пантеону свідчать про те, що вони самі себе перетворили на комічно-сатиричних персонажів. Сам же Локі як трікстер послуговується чорним гумором задля нагадування асам про своє вовче прабатьківство і свою спорідненість з вовком Фенріром.

Самовдоволеність Локі адресується могутнішому Тюру, з якого Локі глузує у зв'язку з згадкою про втрату кінцівки, відгризеної Фенріром [4, с. 83]. Добивання Тюра вбивчим аргументом не лише останньому жодних шансів на контраргументи, опісля того, як Локі повідомляє йому про адюльтер з його (Тюра) дружиною та народження від неї бастарда, доповнюючи вбивчий аргумент низкою доданків-докорів Тюру у зв'язку з його нерішучістю та незломистістю, в чому цинізм Локі виявляється послідовно і згубно [Там же]. Саркастичні гіперболізації Локі щодо пантеону-пандемоніуму є наскірізними, оскільки об'єктами його глузування стають всі боги-демони, які отримують від Локі словесні ляпаси через їх неспроможність до миттєвої відплати.

Локі не цурається також і хвастощів, найпоширенішого прийому міфологічної гіперболізації, вихваляючись своїм вчинком вбивства видри та лосося «одним ударом» [4, с. 83–84].

Водночас Локі чудово розуміє нещадність кари за свої витівки і бачить картини Регнарека з власною загибеллю та загибеллю своїх нащадків. В цих видіннях на полі Вігрід, де відбудеться остання битва, зійдуться в смертельній баталії вовк Фенрір, світовий змій, Локі, воїни Хель, велетень Хрлом. Після битв між протиборчими богами і чудовиськами, загибелі Одіна, Тора і самого Локі велетень Сурт своїм вогнем спалить увесь світ. І в знанні про всі ці обставини криється глузування Локі не над іншими богами чи людьми, а більше над самим собою. Природа трикстера в особі Локі виявляється ще й у тому, що він висміює не тільки вади інших богів, а й нагадує свої власні непристойні події щодо них [4, с. 86].

Засобом осягнення електорального успіху Трампа є визнання того, що ми маємо справу не зі звичайною людиною, яка зв'язувала б себе моральними умовностями пристойності, оскільки Дональд Трамп є персоніфікацією скандинавського бога Локі. У багатьох політичних оглядачів та аналітиків виникає риторичне питання про безкарність Трампа через його лайливість, глузування з сильних світу цього, насмішки та саркастичні заяви на адресу інвалідів і жертв тортур, інцестуозні фантазії. Звісно, йдеться про певний тип політичного шахрайства.

В аналітичній психології Юнга ірраціональність сучасних людей пояснювалася їх неспроможністю прийняти реальність будь-яких проявів колективного безсвідомого, що проблематизує їх існування. Ідеї щодо одержимості мас колективним безсвідомим не зазнали жодної дезактуалізації. Навпаки, вони набули поширення в наш одержимий технологіями час. Чим наполегливішим є факт відкидання людьми впливу невидимих сил, тобто, безсвідомих імпульсів, на їхню власну поведінку, тим більшу владу виявляють ці сили щодо суспільства.

Юнг досліджує вотанізм як специфічну одержимість німецьтва загалом і Гітлера як нацистського лідера архетипом Одіна, який, за словами Юнга, зазнав пробудження. Сам Одін прокинувся не випадково, а сама активація безсвідомих сил відбулася під впливом тиску обставин, з якими зіткнулася Німеччина періоду Веймарської республіки. В есе «Вотан» Юнг стверджував, що Вотан був «німецькою даністю першорядної важливості, справжнім виразом і неперевершеним усобленням фундаментальної якості, яка є характерною для німців» [8, с. 203–218].

Вотана як засадничу характеристику німецької душі, ірраціональний, психічний чинник, Юнг порівнює з циклоном високого тиску, оскільки саме в Німеччині симптоми одержимості цим архетипом, на думку Юнга, були очевидними. Автор перераховує складники цієї симптоматики: «випинання німецької (арійської) раси, акцент на кров і землю, народні звичаї, поверненні до життя, Вагалауські (Wagalawei)

пісні, політ валькірій, образ пророка Ісуса у вигляді білявого та блакитноокого героя, грецька мати Святого Павла, диявол як міжнародний Ельберіх єврейського чи масонського сорту, нордична Аврора Борейс як світоч цивілізації та зневага до нижчих, середземноморських рас» [8, с. 203–218].

Все це, як вважає Юнг, є обов'язкові частини сценарію, який зазнає розгортання і означає вступ Бога у «володіння» німцями та наповнення німецького суспільства «могутнім вітром». Автор проводить паралель між захопленням влади Гітлером і появою в пресі карикатури триумфуючого берсерка, який виривається зі своїх кайданів [8, с. 203–218].

Буревієм США, подібно до вотанізму в Німеччині, став трампізм, який виринув із одержимістю ненависті мас до консервативних еліт. Зрозуміло, що за рівнем невизначеності (масове безробіття, особливо військових, стрімке знецінення марки та ін.) ситуація 30-х р. ХХ ст. в Німеччині була більш стресовою порівняно з США 2016 року. Америка страждала від довгої та обтяжливої війни, і справи у багатьох американців йшли досить погано. Важкі економічні обставини змогли спричинити ірраціональні та деструктивні імпульси у широких верств громадськості, окрім небагатьох щасливчиків, яким вдалося уникнути втрати роботи, виселення, кризи в галузі охорони здоров'я чи будь-яких інших потенційно руйнівних для життя подій восьмирічної депресії.

Також йдеться про кризу образу американської мужності – білого протестанта з середнього класу. Чоловіки, які представляли індустріат та саріат, додатково стикнулися з наслідками вільної торгівлі, глобалізації та революцій у галузі технологій, комп'ютерів та роботів. Сукупно зазначені процеси призвели до втрати робочих місць, скорочення числа робочих місць з повною зайнятістю, зростання кількості працівників з контрактною трудовою діяльністю та з обмеженими пільгами і обмеженими перспективами висхідної мобільності. Глобалізація не лише сприяла переміщенню частини робочих місць на підприємствах за кордон, але і створила додаткову конкуренцію американцям за рахунок приваблення талановитих іммігрантів до Америки.

Популярність Трампа і поширення трампізму не можна було б уявити за відсутності низки політичних обставин, які також сприяли порушенню самоідентифікації білих американських чоловіків в аспекті їх спроможності контролювати власне життя і життя своїх родин, захищати свою оселю, дружин та дітей. Опісля подій 11 вересня відбулося загострене усвідомлення нездатності побудувати демократію та/або перемогти ворогів, виникли сумніви в американській винятковості.

Проблеми внутрішньої безпеки породжують невпевненість у здатності американців захистити будинок та родину як осередок затишку. До складу Верховного суду, який раніше включав лише білих протестантів, увійшло три жінки, один чорношкірий чоловік, одна пуерториканка, п'ять католиків та три євреї. Обрання та переобрання Барака Обами у 2008-2012 році підтвердили думку про занепад статусу

білого чоловіка. Становище для окремих груп жінок і меншин покращилося, тоді як економічні можливості, особливо для чоловіків із робітничого класу, знизилися.

Хоча одна частина американців усвідомлювала початок перехідного періоду, інша частина оцінювала його наслідки як руйнівні, а сама ситуація здавалася їм пасткою. Політики-маніпулятори на кшталт Трампа увійшли в електоральний простір на тлі посилення ресентименту щодо сильних і заможних світу цього. Саме тому трампізм став ідеологією повстання бога-блзняка проти богів володарів, Локі-Трампа проти богів американського істеблішменту.

Трамп визначає себе як аутсайдер та борець із сильними і заможними, представляючи одного із сильних та заможних. Він уособлює архетип Локі-насмішника і бога-саркастика щодо політичного пантеону США. Як і Трікстер-насмішник, він не дотичний до існуючих негараздів, створених недолугими сильними. Але він позиціонує себе як того, хто боротиметься з персоніфікованими носіями зла (мусульманами, мексиканцями, китайцями та корупцією всередині апарату влади). За наявності реальних проблем (напр., втрата робочих місць у промисловості чи скорочення можливостей кар'єрного зростання), Трамп-Трікстер пропонує їх символічне розв'язання.

Ставлення до Трампа з боку висміюваного ним політичного пантеону було першопочатково несерйозним. Політичні аналітики та консерватори сприйняли кандидатуру Трампа як рекламні технології шоумена та клоуна. Життєва траєкторія Трампа давала такі підстави, оскільки він був актором ринку нерухомості і накопичив свій капітал за рахунок лихварства та інвестицій в активи, функціонування яких не збільшує додану вартість і не сприяє створенню робочих місць для економіки. Трамп працював хедлайнером реаліті-шоу «Учень», де відбувався тренінг навичок виробничої соціалізації та адаптації новоприбулих працівників. Також Трамп був власником та керівником конкурсів «Міс Всесвіт», на яких виявлялися його сексистські мобінгові схильності щодо учасниць конкурсу.

Трамп майстерно послуговувався політичними перформансами, перетворюючи електоральні мітинги на шоу. Його послідовники та прихильники приймали і приймають участь у цих видовищах задля того, щоб прилучитися до символічної дії по символічному ж перетворенню неприйнятної для них соціально-політичної дійсності. Учасники перебувають в очікуванні перформансу організованого і керованого емоційного насильства розлюченого натовпу.

Трамп, як і Трікстер-Локі, не знає меж в висміюванні та образах, спрямованих як проти сильних, так і проти слабких (жінок, інвалідів, етнічних та гендерних меншин). Він стигматизує своїх опонентів глузливими прізвиськами (маленький Марк, малоенергійний Джеб, брехливий Тед, крива Хілларі та божевільний Берні та ін), при цьому особливо діставалося і дістається жінкам [6]. Так, щодо

екс-держсекретаря США Гіларі Клінтон Трамп зауважував, що «у неї немає зовнішності. У неї немає витримки, я вже казав, що вона слабачка, і я так і вважаю її слабкою» [6].

Колишню претендентку на висування в президенти від Республіканської партії, екс-SEO Hewlett-Packard Карлі Фіоріну Трамп стигматизував за фізіономічними ознаками, пропонуючи подивитися на її обличчя і пропонував виборцям уявити, хто з них голосуватиме за майбутню президентку із таким обличчям («Та подивіться на це обличчя! Хтось голосуватиме за таке? Ви можете собі уявити, що це обличчя нашого наступного президента?») [6]. Дісталось від Трампа також і сенаторці Елізабет Уоррен за її, в розумінні Трампа безглуздість та «чорний рот» («Безглузда Елізабет Уоррен, одна з найкорисніших сенаторів, у неї брудний рот»), та журналістці і телеведучій Мегін Келлі, яку Трамп шокував, опосередковано посилаючись на її менструацію під час заходу («Видно було, що в неї прямо кров потекла з очей. Кров потекла в неї звідусіль») [6].

Про комедійну актрису та телеведучу Розі О'Доннелл Трамп відзивався як про нечупару, яку варто було б звільнити як за неохайність, так і за потворність обличчя («Вона нечупара. Як вона взагалі потрапила на телебачення? Якби я керував передачею «Погляд» (The View), я б її вигнав. Я б прямо в це товсте, страшне обличчя сказав їй: «Розі, ти звільнена») [6].

Колишня помічниця президента Трампа в Білому домі Омароза Ньюман потрапила в «категорію» божевільних плаксіжок («Ось так даси божевільний плаксі з покидьків суспільства шанс у житті, роботу в Білому домі, а це все одно не допомагає»), а спікерка Палати представників конгресу США Ненсі Пелосі була відмаркована як невротичка («Нервова Ненсі з катушок з'їхала!») [6].¹

Одним з прикметних прикладів стигматизації Трампа є висміювання ним репортера-інваліда, манери поведінки якого Трамп відтворював у глузливій формі, насмішливо звертаючись до своїх прихильників з пропозицією уявити собі образ «щого хлопця» [14].

В презентації Трампа цілі групи людей постають в демонізованих образах, а сам він стає чорним іміджбілдером в створенні вірусної гіперреальності для його послідовників. Під час мітингів Трамп іноді натякає на можливості застосування фізичного насильства щодо інакходумців які бурхливо висловлюють своє невдоволення. Даючи охороні вказівки щодо видалення незгідних з ним учасників, він супроводжує такі вказівки красномовними ремарками. Мовляв, щоб охорона не завдавала опонентам шкоди, але якщо таке навіть і станеться, то він гарантує ініціатору нанесення шкоди адвоката. Тому мітинги Трампа часто перетворюються на хаотичне середовище, в якому вирують пристрасті [5; 11; 14].

¹ How Trump talks about women - and does it matter? 29 November 2019 By Ritu Prasad, BBC News, Washington <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-50563106>

Таблиця 1

Трікстеріада Д. Трампа [5; 11; 14]

Особливості трікстеріади	Ілюстративні приклади
Перформансність політичної поведінки	<p>Дональд Трамп як ведучий церемоній на заходах своєї передвиборчої кампанії, кричить «Побудуйте це», а натовп, імітуючи те, що вони знають, кричить «стіна». Він нападає на інакодумців, скандуючи «Тримай його», а прихильники, імітуючи попередні мітинги, відповідають «забирайся звідси». Ці політичні збори іноді перетворюються на жорстокі видовища, в яких учасники замість того, щоб слухати заяви, словесно і фізично ображають і виганяють інакодумців. При цьому рішення здаються простими – вигнати певних людей. Учасникам не потрібно чекати на обрання кандидата чи реалізації політики, оскільки вони почувуються уповноваженими через взаємне підтвердження своєї правоти в прямій символічній дії.</p>
Амбівалентні політичні висловлювання і дії з «подвійним значенням»	<p>Приклад 1. Трамп виявив симпатії до білих націоналістів одразу, коли наступного дня після зазнання чорношкірим активістом фізичного нападу на одному з його мітингів, він опублікував у Твіттері неправдиву статистику про кількість білих, убитих чорними в Америці [12]. За даними ФБР, 15% білих, убитих у 2014 році, були вбиті чорношкірими, [9] але Трамп опублікував у Твіттері зображення білої людини в армійській формі з банданою на обличчі, що стоїть із спрямованим пістолетом поряд із стовпчиком хибних «Статистика злочинності у США ~ 2015», надана вигаданим «Бюро статистики злочинності Сан-Франциско», в якій цитується «Білі вбиті чорними ~ 81%». Коли його запитали про неточність його твіту в шоу «Фактор О'Рейлі», Трамп пояснив, що він сам «ретвітнув» цю статистику, не перевірявши її, бо її «отримано з радіошоу та інших джерел, які є дуже достовірними». [10]</p> <p>Приклад 2. Трамп у своїй інавгураційній промові пообіцяв «об'єднати цивілізований світ проти радикального ісламського тероризму, який ми повністю викоринимо з Землі» [15]. Щоправда, промовець не пояснив, в який спосіб можна відокремити "радикальний ісламський тероризм" і спрямувати його на "викорінення" серед мусульман. Водночас цільова аудиторія Трампа сприйняла такі висловлювання схвально. Далі Трамп заявив: «В основі нашої політики лежатиме повна відданість Сполученим Штатам Америки». Очевидно, що «викорінення радикального ісламського тероризму» — це не заява про дієву політику, а твердження про те, що Балібар [3] назвав «націоналізмом сили». У рамках білого націоналізму питання не в тому, чи правильним є насильство проти мусульман, а в тому, чи воно демонструє силу.</p>

<p>Трансгресійні вияви</p>	<p>Приклад 1. Комунікація Дональда Трампа не викликає сумнівів узвичаєності для нього інструментів гри Трікстера-Локі. Доволі розлогим є список людей, речей і компаній, які Трамп образив у своєму Твіттері, Він нараховує близько 600 імен [8]. В промовах Трамп часто кидає виклик морально-етичним цінностям (наприклад, висловлює пропозицію карати жінок за аборти, принижує Міс Світу тим, що вона має надлишкову вагу для цього звання, схвалює стрільби Орландо тощо) [12].</p> <p>Приклад 2. Трамп, отже, поширює безглузді та абсурдні заяви, які, здається, зміцнюють його репутацію Трікстера (одним із найяскравіших прикладів, який зараз вважається стандартом постправдивих тверджень, є висловлена Трампом ідея про те, що Барак Обама та Гілларі Клінтон заснували ІДІЛ і є керівниками цього руху [13].</p>
<p>Послугування (само) іронією та їдким гумором, який перебуває на межі із самознецінюючим тролінгом</p>	<p>Приклад 1. «Якщо Хілларі Клінтон не може задовольнити свого чоловіка, – проголосив Трамп, – чому вона вважає, що задовольнити Америку?»[6].</p> <p>Приклад 2. У такій самій манері відгукується Трамп і про деяких чоловіків: «Який Джон Маккейн герой війни? Він вважається героєм, бо був у полоні. Я віддаю перевагу мужикам, яких у полон не брали».</p>
<p>Популістичність та «охлоти́чність» риторики</p>	<p>Приклад 1. Популістські заяви: «Якщо мене оберуть президентом, ми знову переможемо». «Якщо мене оберуть... ми всі знову говоритимемо «Щасливого Різдва!» (Виступ Трампа проти секуляризації американського життя).</p> <p>Приклад 2. США перетворилися на звалище чужих проблем... Це правда... Коли Мексика посилає своїх людей, вони посилають не найкраще... Вони посилають людей, які мають багато проблем, і привозять ці проблеми з нами. Вони везуть наркотики. Вони поширюють злочинність. Вони гвалтівники. І деякі, гадаю, хороші люди. Але я говорю з прикордонниками, і вони розповідають нам, що ми отримуємо. І для цього треба тільки мати здоровий глузд... Вони посилають до нас тих людей. Воно виходить не лише з Мексики. Воно приходить з усієї Південної та Латинської Америки, і, ймовірно – ймовірно – з Близького Сходу. Але ми не знаємо. Тому що у нас немає захисту, і ми не маємо компетенції. Ми не знаємо, що відбувається. І це має припинитися, і це має припинитись швидко. Ісламський тероризм пожирає значну частину Близького Сходу. Вони стали багатими. Отже, тепер ОПЕК має нафту, а те, чого немає в них, має Іран... А у нас нічого немає... І щоразу, коли ми передаємо Іраку обладнання, як тільки куля вистрілює в повітря, вони залишають його... Минулого кварталу щойно було оголошено про наш валовий внутрішній продукт – це ознака сили, правда? Але не для нас. Він був нижчим за нуль. Хтось чув про це? Ніколи (ВВП – В.Г.) не буває нижче за нуль, це жажливий рівень участі в робочій силі. А реальне безробіття у нас складає від 18 до 20 відсотків. Не вірте. Не вірте цьому... Багато людей там не можуть знайти роботу. Вони не можуть отримати роботу, тому що робочих місць немає, тому що Китай має наші робочі місця, і Мексика має наші робочі місця. Усі мають роботу [14].</p>

Висновки. Якщо розглядати Трампа і трампізм у контексті тінювих культурних течій американського соціального та політичного досвіду, то їх привабливість як виявів расизму, мізогінії та політичного популізму стає самоочевидною. Здобуття Трампом відповідної частини електорату та інформаційного простору в американському житті, особливо у наш час дезінформації та штучності, є цілком закономірним. Трамп в архетипі Локи завойовує послідовників, набирає впливовість і здобуває свою електоральну нішу. Подібності між Гітлером і Трампом, які можна зустріти в окремих публіцистичних та науково-популярних джерелах, містять більше відмінностей, аніж подібностей. Попри обіцянки Трампа відновити колишню велич Америки через «расову чистоту» і призначення ним цапом-відбувайлом зловтішної і зрадницької меншості, між двома архетиповими персонафікаціями слід зважати на більші та істотніші відмінності. Навряд чи є підстави для порівнювання мілітарних формувань нацистів (коричнево-сорочечників) та приватних охоронців Трампа з їх ідеологічним фанатизмом та набагато вищим рівнем організованості. Зі свого боку, Трамп наслідував риторику та вербальну символіку Гітлера, пообіцявши електорату чистки та концентраційні табори вже під час передвиборчих виступів. Подібності двох політиків полягають в їх незаперечній психічній владі, якими вони володіють як щодо прихильників, так і щодо опонентів через свій архетиповий медіумізм та відповідну символіку поведінки. Так само як Гітлер відзначався істеричними особливостями виступів з трибуни, так і промови Трампа нагадують про «буревій і божевілля» істеричного емоційного зараження. Водночас відмінності поведінкового символізму Гітлера і Трампа виявляються у впливі на них різних архетипів.

Гітлер наслідує архетип Одіна і виступає таким собі розгніваним берсерком від імені німців (невипадково переклад імені Одіна із староскандинавської та старонімецької означає «лютий», «втілення люті»), який готовий очолити війну за всесвітнє панування. В політичному символізмі Гітлера як персонафікації нацистського ідеократа фігурує політичний песимізм сутінково-цвинтарного мороку, що відповідає і нацистській символіці смерті (свастиці, вермахтівським та гестапівським образам черепів, блискавиць та змії).

На протигагу Гітлеру Трамп виступає втіленням не стільки люти, скільки комічності та сарказму. Він уособлює архетипову дотепність та смакує ексгібіціоністські виверти в діалогах із політичними опонентами на телебаченні. Зазначене пояснюється тим, що він являє собою зовсім інший юнгіанський архетип, а саме Локи-«ошуқанця», який приходиться у моменти політичної невизначеності, але знається не на фанатизмі, а переважно на популізмі. У скандинавському пантеоні персонаж-крутень, який є схильним до перевтілення, Локи як кривий брат Одіна є богом пустощів і брехні. Зброею його імітатора Трампа виступає глузування та метання переважно вербальних блискавиць у супротивників та образ ізольованої від світу Америки, яка живе

своїм внутрішнім життям. Це хоча і не автаркія в чистому вигляді, тим не менш, є чимось схожою на нею.

Список використаної літератури

1. Гладких В.В. ТРІКСТЕРИ ТА ТРІКСТЕРІАДИ В ПОЛІТИЦІ. ЧАСТИНА 2. ДОНАЛЬД ТРАМП. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики, 2024, Вип. 101, с.30-40.
2. Auslander S. Don't compare Donald Trump to Adolf Hitler. It belittles Hitler // *The Washington Post*. 2016, 13 September. URL:https://www.washingtonpost.com/posteverything/wp/2016/09/13/dont-compare-donald-trump-to-adolf-hitler-it-belittles-hitler/?utm_term=.4ff82af31de5.
3. Balibar, Etienne. "Racism and Nationalism" in *Race, Nation, Class: Ambiguous Identities* by Etienne Balibar and Immanuel Wallerstein. London: Verso, 1991, 55.
4. Boudry M. Loki's Wager and Laudan's Error. On Genuine and Territorial Demarcation // *Philosophy of pseudoscience: reconsidering the demarcation problem* / ed. by M. Pigliucci, M. Boudry. Chicago – London: University of Chicago press, 2013. P. 79-98.
5. Brooks Jackson, "Trump Tramples Facts," *FactCheck.org: A Project of the Annenberg Public Policy Center* (June 16, 2015). URL:<http://www.factcheck.org/2015/06/trump-tramples-facts/>
6. How Trump talks about women – and does it matter? 29 November 2019 By Ritu Prasad, *BBC News, Washington*<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-50563106>
7. Jung C.-G. *The Archetypes and the Collective Unconscious* // *Collected Works of C. G. Jung* / transl. by R. F. C. Hull. London: Routledge, 1970. Vol. 9. Part 1. X+451 p.
8. Jung C.-G. *Wotan. Gesammelte Werke, Band 10 «Zivilization in Übergang»*. Düsseldorf, Walter, Sonderaufgabe, 2006. s.203-218.
9. Lee J.C., Quealy K. The 598 People, Places and Things Donald Trump Has Insulted on Twitter: A Complete List // *New York Times*. 2019, 24 May. URL: https://www.nytimes.com/interactive/2016/01/28/upshot/donald-trump-twitter-insults.html?ref=politics&_r=2.
10. Langer, Elinor *A Hundred Little Hitlers: The Death of a Black Man, the Trial of a White Racist, and the Rise of the Neo-Nazi Movement in America*. New York: Picador, 2003. 416 p.
11. MacDonald, Kevin. Donald Trump's Breakthrough Statement on Immigration. *Occidental Observer* (August 17, 2015). URL:<http://www.theoccidentalobserver.net/2015/08/17/donald-trumps-breakthrough-statement-on-immigration/> (last accessed on July 25, 2017).
12. Official Twitter of Donald Trump. URL:<https://twitter.com/realdonaldtrump>.
13. Official Twitter of Hillary Clinton. URL:<https://twitter.com/hillaryclinton>
14. Wallace, Hunter. The Case for Trump: Visibility, Eroding Taboos, Coming Out," *Occidental Dissent* (August 21, 2016). URL:<http://www.occidentaldissent.com/2016/08/21/the-case-for-trump-visibility-eroding-taboos-coming-out/comment-page-1/> (last accessed on July 25, 2017).
15. Donald J. Trump, Inaugural Address delivered on January 20, 2017. URL: <https://www.whitehouse.gov/inaugural-address> (last accessed on July 25, 2017).

Gladkyh V. V. Tricksters and tricksteriads in politics. Part 3. Donald Trump and Trumpism: mythological and political parallels

The article solves a scientific problem, the essence of which is the study of the symbolic and behavioral signs of the representation of the Loki-Trickster archetype in Donald Trump's public communications. Solving the problem made it possible to reveal the features of the Loki-Trickster archetype and the tricksteriad as a scenario of Donald Trump's behavior.

As a result of the research, it was concluded that the analysis of Trump and Trumpism in the context of the shadow cultural currents of the American social and political experience allows us to explain their appeal as manifestations of racism, misogyny and political populism. It is emphasized that Trump's acquisition of the appropriate part of the electorate and information space in American life, especially in our time of disinformation and artificiality, is quite natural. It is noted that Trump in the archetype of Loki is gaining followers, gaining influence and gaining his electoral niche, and the similarities between Hitler and Trump, which can be found in separate journalistic and popular science sources, contain more differences than similarities.

It is stated that despite Trump's promise to restore America's former greatness through "racial purity" and his appointment as the scapegoat of a sinister and treacherous minority, greater and more significant differences should be noted between the two archetypal personifications. It has been noted and emphasized that the similarities between the two politicians lie in their undeniable psychic power, which they wield over both supporters and opponents through their archetypal mediumism and corresponding behavioral symbolism.

Key words: *archetype, symbol, image, trickster, Loki, tricksteriad, Trumpism.*